

Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

"Memory and Mitzvos"

Rabbi Shalom Rosner

ז' אדר תשס"ז • 2/25/07

Memory and Mitzvos

Rabbi Shalom Rosner

1 תלמוד בבלי מסכת ביצה דף טו עמוד ב

משנה. יום טוב שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מיום טוב לשבת, אבל מבשל הוא ליום טוב, ואם הותיר - הותיר לשבת. ועושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת. בית שמאי אומרים: שני תבשילין, ובית הלל אומרים: תבשיל אחד. ושזין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין. אכלו או שאבד - לא יבשל עליו בתחלה, ואם שייר ממנו כל שהוא - סומך עליו לשבת.

גמרא. מנא הני מילין - אמר שמואל: דאמר קרא +שמות כ+ זכור את יום השבת לקדשו - זכרוהו מאתר שבא להשכיחו. מאי טעמא? - אמר רבא: כדי שיברור מנה יפה לשבת, ומנה יפה ליום טוב.

2 תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מא עמוד א

משנה. בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיחא לולב ניטל במדינה שבעה, וזכר למקדש. ושיחא יום הני כולו אסור.

גמרא. מנא לן דעבדינן זכר למקדשו? אמר רבי יוחנן: דאמר קרא +ירמיהו ל+ כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך. נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה, דרש אין לה - מכלל דבעיא דרישה.

3 ו' זכירות

שש זכירות

נכון לומר שש זכירות בכל יום

זכירת קציאת מצרים (דברים טז)

1 למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך.

זכירת מעמד הר סיני (דברים טז)

2 רק השמר לך ושמר נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני יהוה אלהיך בחרב.

זכירת מעשה עמלק (דברים טז)

3 זכור את אשר עשה לך עמלק, בדרך בצאתכם ממצרים. אשר קרה בדרך, ויזנב בך כל הנחשלים אחריך, ואתה עיף ויגע, ולא ירא אלהים. והיה בהגנים יהוה אלהיך לך מפל איביך מסביב, בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לרשתה, תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח.

זכירת מעשה העגל (דברים טז)

4 זכר, אל תשכח, את אשר הקצפת את יהוה אלהיך, במדבר.

זכירת מצרים (דברים טז)

5 זכור את אשר עשה יהוה אלהיך למרים, בדרך בצאתכם ממצרים.

זכירת השבת (שמות כח)

6 זכור את יום השבת לקדשו.

1

מגן אברהם סימן ס"ק ב

4

אינא בכזות ובכתבים והזכירות הללו הם מ"ע לכן כשיאמר ובנו בחרת יזכור מ"ת, וקרבתנו מעמד הר סיני, לשמך הגדול מעשה עמלק שאין השם שלם, להודות לך הפה לא נברא רק להודות ולא לדבר לשון הרע וזהו זכירת מעשה מרים, וזכרתם את כל מצות ה' זהו שבת ששקולה כנגד כל המצוות וכשיאמר והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ יניח הכנפות של הטלית שעל כתפיו ליפול למטה עכ"ל, ובילקוט פ' בחקותי מביא ג"כ זכור את אשר הקצפת את ה' אלהיך במדבר וגו' זכור בפה ע"ש בשם ספרי ונ"ל שיזכור זה כשיאמר באהבה לאפוקי באותו פעם לא היו אהבין השם

שיעורי הרב עמ' 127

5

Experiential Memory

In order to understand what experiential memory is, we must recognize that there are two kinds of memory. The first is an intellectual memory which mechanically recalls and assembles factual data. The other memory recalls experiences by evoking the feelings of the past event. Judaism insisted that Jews recall not only the factual events of the past, but that in addition the experiences of the past retain their vigor undiminished despite the passage of time. Whatever was horrible and frightening should be remembered as horrible and frightening, no matter how much time has elapsed since the event transpired. The memory of what once was therapeutic and redemptive should forever possess those qualities. In short, when remembering the past, the Jew relives the event as if it were a present reality.

רש"י דברים פרק כה פסוק יח

6

יח) אשר קרד בדרך - לשון מקרה. דבר אחר לשון קרי וטומאה, שהיה מטמאן במשכב זכור. דבר אחר לשון קור וחום, צננד והפשיד מרתיחותך, שהיו כל האומות יראים להלחם בכם ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בו בליעל אחד קפץ וירד לתוכה. אף על פי שנכחה, הקרה אותה בפני אחרים:

שרת תשובות והנהגות בשדמ

7

ונראה לבאר בזה שעיקר טומאת עמלק "אשר קרד" שהכל מקרה, ואפילו אחרי הנסים והנפלאות

הגלויים שהיו ביציאת מצרים, באו הם שהיו כעלי כישוף, ואמרו שהכל שקר והכל מקרה, ובכוחות כעין כישוף הכחישו פמליא של מעלה, וטומאה זאת למחוק רושם יציאת מצרים שניתן לדורות עולם, נמשך והולך עד היום הזה, ונקרא טומאת עמלק, וכל מי שמכחיש בהשגחת הבורא תמיד הוא כעין עמלק, והיינו לרבות פריצי עם ישראל וכמבואר בזה"ק. ובפורים כשקורין המגילה ושמים בהגס, אף שאו הכל היה דרך טבע ואלקינו ית"ש פעל בדרך גסות, זהו מודה להיפך מעמלק שטוענים שיש רק מקרה בעולם.

2

8) מועדים חמנים בקשה

הגב' דברי הרמב"ם מבואר שמיקר החובה מדיה בזכירה היא להשיש בלבינו שגאה ולעורר איבה, וביותר ביאר בסה"ם (מ"צ קס"ט) שהמזוה לשגוא אותו בכל עת וכי ולא תחלש שבאנו ותחמר מהנפשות מאורד הזמן וכי ע"ש היטב, ומבואר מדבריו שחבת המצוה מדיה לשגוא אותם דוגמת השגאה בנת ההיא שארבו לנו כי ישאר אצלינו לבצח דור אחר דור, ודבריו בזה נפלאים ומתקיים וקשה לקיים מצות זו בהלכתה. רק גראה דשורש המצוה ויעקרה מפני שהם שורש הטומאה בעולם, והתחילו לקרר בלבינו ולשם הנסים ונפלאות במצרים, ואולולא הם נשאר בלבבינו עד היום אמונה קבועה בלב שותקביה מנהיג העולם כמו שראינו בעינינו במצרים, הם קידרו בלבינו ואמנה עד שהתחילו לתלות שיש חזי מקיה בעולם, ואומה זו שורשים מבחש הקדמוני שהתחיל

לנמצו בלב אדם ספק שאפשר שלא לקבל צווי אלקינו ית"ש והיינו כח היצר הרע, וכן העמלקים התחילו לעורר שאפשר להכחיש בנסים ובדולת הכורא ית"ש-וללחום נגד האומה שהוציא ממצרים; ולכן מלחמה לה' בעמלקים והיינו כח היצר הרע מדור דור, ואין שמו שלם וכסאו שלם עד שימח שםם תכרת, ומבואר מזה דשורש מצות זכירת עמלק ושנאתם מפני שהם השורש לכל החסאים שלנו וצרותינו דור אחר דור, ובביאת משיח צדקינו נוכח לנסים ונפלאות, ולא יתקדו שימח-שםם תכרתם דעמלק ונשאר דבקים בהי כרצונו לבצח, וד"ק היטב כי יש להאריך מאד בכוחה מצוה זו, ואין כוונת הספר כאן בדברי דודש ואבדה, רק מביאר דברי הרמב"ם כאנו לבאר מטעם המצוה לדורות.

9) רש"י שמות פרק יז פסוק טז

י יד על כס יה - ידו של הקב"ה הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית, ומהו כס, ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם, שנאמר (תהלים ט ז) האיוב תמו חרבות לבצח, זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א יא) ועברתו שמה נצח, (תהלים שם) וערים נתשת אבד זכרם המה, מהו אומר אחריו (תהלים ט ח) וה' לעולם ישב, הרי השם שלם, (תהלים שם) כונן למשפט כסאו, הרי כסאו שלם.

10) אסתר פרק ג פסוק ז

בחדש הראשון הוא חדש ניסן בשנת שתים עשרה למלך אחשורוש הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר הוא חדש אדר

11) רמב"ן שמות פרק יג פסוק טז

ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים עג יא), ומהם שידודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו עוב ה' את הארץ. וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשני מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, וידוע ומשגיח ויכול. וכאשר יהיה המופת החוץ נגזר תחלה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת הנבואה, כי ידבר האלהים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כלה; ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (לעיל ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם. ואמר (שם ט כט) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה; ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואת לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון. והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ (לעיל יב טו) ובעזיבת הפסח (במדבר ט יג), והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידיו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפיו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא א) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ושנעשה סכה בכל שנה; וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים. והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכח, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלהים. כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה

בחודש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו: ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלהיו, וכוונת כל המצוות שטאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם וידה לאלהיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיחה לבני אדם מקום יתקבצו וידו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו, וזו כוונתם במה שאמרו ז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א) ויקראו אל אלהים בחזקה (יזנה ג ח), מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול, חציפא נצח לבישה (ע"י ערך ערך חצף): ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שטאמין בכל דבריו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות יצליחו שכרו, ואם יעבור עליהם יכרתו ענשו, הכל בגזרת עליון כאשר הזכרתי כבר (בראשית יז א, ולעיל ו ב). ויתפרסמו הנסים הנסתרים בענין הרבים כאשר יבא ביעודי התורה בענין הברכות והקלות, כמו שאמר הכתוב (דברים כט כג כד) ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם, שיתפרסם הדבר לכל האומות שהוא מאת ה' בעונשם. ואמר בקיום וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ועוד אפרש זה בעזרת השם (ויקרא כו יא):

12 השנות הרמב"ן לספר המצוות שכחת הלאוין

המצוה השני שנמנענו שלא נשכח מעמד הר סיני ולא נסיר אותו מדעתנו אבל יהיו עינינו ולבנו שם כל הימים והוא אמרו יתעלה (ואתחנן ד ט - י) השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבדך כל ימי חייד והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב וגו'. והכוונה בזה גדולה מאד. שאם היו דברי תורה באים אצלנו מפי הנביא עליו השלום בלבד אע"פ שנתאמת אצלנו ענין נבואתו באותות ומופתים אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום בזמן מן הזמנים ויצונו בשום הפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת תהיה התורה נסוחה על יד השני או יכנס בלבנו ספק על זה, אבל כשהגיענו ביאור התורה מפי הגבורה לאזינו ועינינו רואות אין שם אמצעי נכחיש כל חולק וכל מספק ונשקר אותו ולא יועילו אות ואל יצילו מידנו מופת. שאנחנו היודעים ועדים בשקרונו ובפחזותו.

13 בית הלוי יתרו

ועל כוונה זו אמרו ישראל אז

נעשה ונשמע, דנעשה קאי שקיבלו עליהם לעשות כל האמור להם אז, ונשמע קאי על להבא דקיבלו על עצמם לשמוע עוד לדברי החכמים שבכל דור ודור כל מה שיתגלה אח"כ בחידושי התורה:

והנה ידוע דעת הרמב"ם (הלכות מניח פ"א ס"א ע"י) דהמחייב עצמו בדבר שאינו קצוב לא חל עליו החיוב והשיעבוד כלל ואם יקבל בקנא"ס שהוא יהיה מחוייב || לעשות כל מה שיצוה עליו חבירו לא חל עליו החיוב כיון דבעת הקבלה לא ידע מה שיאמר לו פלוני. וא"כ ישראל שקיבלו על עצמם החיוב קודם שידעו הפרטים לכאורה היאך חל עליהם החיוב (וכבר ראיתי שהעיר בזה בחיבור אחד ושכחתי שמו) וכפרט על חושבנ"פ שהיא בלא סוף וכמבואר היאך יחול החיוב. והתירצן לזה כבר בארנו בספר בית הלוי (מהם י) דאע"ג דהמקבל עליו לעשות כל מה שיאמר פלוני לא חל החיוב

מ"מ הרי יכול כל אחד למכור את עצמו לעבד לחבירו או לפועל והרי הוא מחייב עצמו לעשות כל מה שיאמר לו אדונו, רק החילוק בזה הוא פשוט דהמחייב עצמו הרי עיקר הקבלה הוא החיוב אבל עצם גופו לא הקנה לחבירו והחיוב הרי הוא אינו ידוע לו ואינו קצוב. אבל המוכר עצמו לעבד אינו מקבל עליו שום חיוב רק מקנה גופו לרבו ובוזה שפיר חל הקנין, וכיון דהגוף נעשה של הרב הרי ממילא מחוייב לעשות כל מה שיאמר הרב הרי פשוט, ומשי"ה חל הקבלה על ישראל דהם לא קיבלו על עצמם התורה כגוד חיוב ושיעבוד רק הקנו גופם להתורה ולעבודתו יתברך, וזהו שאמר הכתוב

14 רש"י בראשית פרק לו פסוק כז

(כז) וישמעו - וקבילו מניה. וכל שמיעה שהיא קבלת דברים כגון זה וכגון (לעיל כח ז) וישמעו יעקב אל אביו, (שמות כד ז) נעשה ושמעו, מתרגם וקבל, וכל שהוא שמיעת האוזן, כגון (בראשית ג ח) וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן, (שם כז ח) ורבקה שומעת, (שם לח כב) וישמע ישראל, (שמות טז יב) שמעתי את תלונות, כולן מתרגם ושמעו, ושמעת, ושמע, שמיע קדמי.

15 אונקלוס שמות פרק כד פסוק ז

(ז) ונסיב ספרא דקימא וקרא קדם עמא ואמרו כל דמליל יי נעביד ונקביל:

16 זברים פרק ט

(ו) זכר אל תשכח את אשר הקצפת את יקוק אלהיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים הייתם עם יקוק;
(ח) ובחרב הקצפתם את יקוק ויתאנף יקוק בכם להשמיד אתכם:

17 ספורנו שם

מאז: זכר אל תשכח. ויעיד על היותך עם קשה עורף, כי הנה חזרתם להקציף פעם אחר פעם, ככלב שב על קיאו, אף על פי שבכל פעם ראייתם את מוסר ה' אלהיכם ואת גדלו: יי

18 אמת ליעקב שם

הנה יש לנו לדקדק להבין על איזה אירוע קאי הפסוק הזה, דהרי מדכתיב בפסוקים הבאים [פ"ח-פכ"ב]: ובחרב הקצפתם את ה' גו' בעלתי ההרה לקחת לחות האבנים גו' קום רד מהר מזה כי שחת עמך גו' עשו להם מסכה וגו', הרי ששם מדובר על מעשה העגל, וא"כ יש לתמוה על מה קאי פסוק דנן, דכיון דכתיב בפסוק ח': ובחרב הקצפתם וגו', עם וא"ו המוסיף, משמע שעשו רע גם קודם חטא העגל. ואין לומר דקאי על מה שהתלוננו קודם קריעת ים סוף ורצו לשוב מצרימה, דהרי כתוב "אשר הקצפת את ה' אלקיך במדבר" ושם היתה ההקצפה על הים⁴. ונראה לי דקאי על

מה שמסופר בפרשת בשלח [ט"ו פכ"ב-פכ"ו] שאירע כשבאו למרה⁵ ששם לנו כל העם על משה לאמר מה נשתה, ועל זה בא הציווי שעלינו לזכור את זה.

ולפ"ז יהיה לנו מקור⁶ לשיטת הראשונים הסוברת שקריאת פרשה פרה אדומה היא מדאורייתא, עיין תוס' ברכות [דף י"ג ע"א ד"ה בלה"ק]. והובא דכריהם בשולחן ערוך אורח חיים [סי' תרפ"ה ס"ז]. והאחרונים ועיין בכ"ח וכמג"א וכביאור

הגר"א שם] תמהו על שיטה זו וכתבו שהיא נוסחא משוכשת בדברי התוס', ועי"ש. ונראה, דהנה כבר ביארתי לעיל בפרשת בשלח [ט"ו פכ"ה] ובפרשת חקת [י"ט פ"ב] שעיקר הלימוד של המעשה במרה היה להראות לנו כי רצון השי"ת הוא הממתיק, כלומר, שאף שהיו המים מרים ומשה השליך עץ מר לתוכם, אעפ"כ נמתקו המים, כי הכל הרי נגזר על ידי חכמתו יתברך - ומי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק, וכיארתי שלכן ניתנה להם פרשת פרה אדומה במרה משום שעל ידי זה יושרש בלבבות בני ישראל שקיום מצוות התורה אינו משום שהענין מובן בשכלנו ומקובל לפי דעתנו, אלא אך ורק משום שגזירת המלך היא - וכמו שאנו מקיימים מצות פרה אדומה רק מטעם זה, ועי"ש שביארתי הדברים היטב, וזהו הלימוד העיקרי של פרשת פרה אדומה ולכן היא ניתנה במרה.

(5)

19 בראשית פרק ב פסוק ו

וייצר יקוק אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה:

20 אונקלוס בראשית פרק ב פסוק ו

(ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן ארעא ונפח באפיה נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממלא:

21 שמירת הלשון שער הזכירה פ' ג

עוד יש ענין פשוט אשר ניכל להתבונן מזה את גנות העון הפר הנ"ל, והוא, כי ידוע הוא שיתרון האדם מפל בעלי החיים הוא בפה שהוסיף בו הקדוש ברוך הוא את נפש המדברת, כמו שכתוב (בראשית ב. ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ותרגום אונקלוס לרוח ממלא, וזהו רק אם הוא מתקן בכת הדבור אשר נתן לו הקדוש ברוך הוא. לא כן אם הוא משתמש בדבורו לרע, הוא גורע יותר מההנהמה אשר על הארץ, כי היא איננה מקלקלת על כל פנים. וזהו שדיק הכתוב מי האיש וגו', דאי לאו הכי אינו בכלל איש. ובקרט אם הוא בן תורה, מנבר יותר גנותו בזה והוא דומה לטנקלין גדולה וביב של פרסקי קבוצ בתוכו, כמו דאיתא בעין זה במסכת דרף ארץ פרק ג עין שם.

22 אלה חס מועזי ספירת העומר עמ' תענ

וזהו ביאור הענין מה שמצינו בפרשת בלק כשהלך בלעם הרשע לקלל את ישראל: "ויפתח ה' את פי האתון". ולכאורה קשה למה זה עשה ה' ככה, הלא אין הקב"ה עושה נס בתנ"ך? אלא שרצה הקב"ה ללמד אותנו יסוד גדול בענין כח הדיבור, שאם משתמש האדם בכח הדיבור שלו להרע לאחרים, וכמו שעשה בלעם שהשתמש עם הדיבור שלו לקלל, באופן כזה אין שום מותר האדם על הבהמה. ולכן כשהלך לקלל את ישראל: "ויפתח ה' את פי האתון" - כאומר לבלעם: עם דיבור כזה עדיף לנתן כח דיבור לחמור...

23 תלמוד בבלי מסכת ביצה דף טז עמוד א

+ שמות לא+ לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, מתנה טובה יש לי בבית גנאי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיע אותם.

24 ערנד השולחן אורח חיים סימן רמב סעיף א

שבת קדש הוא האות הגדול שבין הקב"ה ובין עמו ישראל כמו שכתוב [שמות לא, יג] כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ד' מקדשכם כלומר אע"ג דשבת הוא זכר למעשה בראשית כי ששת ימים עשה ד' את השמים ואת

הארץ וביום השביעי שבת וינפש [שם יז] ולכן ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת וגו' [בראשית ב, ג] כדכתיב במעשה בראשית וא"כ היא שייך לכל ברואי עולם ואינה דומה למועדים שהם זכר ליציאת מצרים שאין לשאר האומות שייכות בזה שהם לא יצאו מצרים אבל במעשה בראשית כולם נבראו מ"מ לא נתן הקב"ה קדושת השבת רק לישראל בלבד וזהו לדעת כי אני ד' מקדשכם כלומר שאתם קדושים אצלי כדכתיב קדושים תהיו ולכן נתתי לכם קדושת השבת והשבת וישראל הם תכלית הבריאה [וזהו שאומרים ולא נתנו וכו' לגויי הארצות ולא הנחלתו וכו' כלומר אף שלכאורה יש שייכות לכולם בזה וזהו שאמרו בפ"ק י: דשבת מתנה טובה יש לי בבית גנאי ושבת שמה לך אמור להם לישראל וכו' כלומר אף שביכולת ליתנה לכל הברואים ודו"ק].

חפץ חיים שמות לא"י (25)

שבת נקראת בשם „אות“, להורות לנו על גדול ענינה. למה"ד דומה, לאחד מבעלי מלאכה ומסחר שמציב על ביתו סכחון איזו אות למען ירעו הכל מיב מלאכתו ומסחרו: חיים בבגדו, וסנדלר בסנדלו, והנה כ"ז שהאות על הבית מכחון, הכל יודעים שבעל המלאכה הזה דר בבית הזה, ואף אם לפעמים נסע לדרך על איזה ימים, מ"מ עדיין לא עקר דירתו מכל וכל מהבית הזה. משא"כ כשנמול האות מכחון לקבעו במקום אחר, מוכח דהאומן או הסוחר הזה כבר עקר את דירתו מהבית הזה ואינו מצוי בו כלל.

כן הוא ממש בענין שבת, כי היא אות המעידה, שהש"ת ברא את העולם בשישה ימים ונה ביום השביעי. היא ג"כ אות על האיש || הישראלי הנושא את נח התפארת הזה על עצמו, (ר"ל השומר שבת ומקיימה) שהוא מאמין בהקב"ה שהוא בורא העולם ומחדשו, וממילא הוא אדון על הכל ואנחנו מחויבים לעשות רצונו בכל נפשנו ומאודנו כי הכל שלו. וע"י אמונתו בד' באמת, הוא משרה בתוך לבבו קדושת ד'; וכמו שכתוב כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ד' || מקדשכם. וע"כ אף אם אירע שעבר על איזו מן המצות, עכ"ז האות הזה נצב להעיד על האיש הזה, כי עדיין הוא דר בדירתו הראשונה, ר"ל שאיש הישראלי הוא בחזקתו, וקדושת ד' בתוך לבבו. לא כן אם ח"ו מחלל את השבת בזה הוא מסלק את האות מעל עצמו ומראה שמפנימיות לבבו כבר נעקרה האמונה בד' ובתורתו, וכבר הוסר המקדש מתוך לבבו, וע"כ נפסק ברמב"ם הל' שבת פרק ל' שכל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל המחלל את השבת בפרהסיא הרי הוא כעכו"ם לכל דבר.

רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה ט (26)

עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה, לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהן בלבד, וכן עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול, אם עשהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, ואין צורך לומר אם עשה מועד לעצמו, כללו של דבר אין מניחין אותו לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתו, אלא או יחיה גר צדק וקבל כל המצות, או יעמוד בתורתו ולא יספיק ולא יגרע, ואם עסק בתורה, או שבת, או חדש דבר, מכין אותו ועונשין אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג.

27) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ו עמוד א

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייה בר אבין: הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו? אמר ליה: +דברי הימים א' י"ז: ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ. ומי משתבח קודשא בריך הוא בשבחיהו דישראל? - אין, דכתיב: +דברים כ"ו+ את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמידך היום. אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם; אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנאמר: +דברים ו'+ שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד. ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר: ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ

28) תפילה ליום חכיפורים

אָנוּ עֲבָדֶיךָ, וְאַתָּה אֲדוֹנָנוּ.	אָנוּ בְנֵיךָ, וְאַתָּה אָבִינוּ.
אָנוּ נִחְלָתֶךָ, וְאַתָּה גוֹרְלָנוּ.	אָנוּ קִהְלֶךָ, וְאַתָּה חִלְקָנוּ.
אָנוּ כְרַמְךָ, וְאַתָּה נוֹטְרָנוּ.	אָנוּ צֹאנֶךָ, וְאַתָּה רוֹעֵנוּ.
אָנוּ רְעִיתֶךָ, וְאַתָּה דוֹדָנוּ.	אָנוּ פְּעֻלָּתֶךָ, וְאַתָּה יוֹצְרָנוּ.
אָנוּ עַמְּךָ, וְאַתָּה מַלְכָנוּ.	אָנוּ סִגְלָתֶךָ, וְאַתָּה אֱלֹהֵינוּ.
	אָנוּ מַאֲמִירֶיךָ, וְאַתָּה מַאֲמִירָנוּ.